

Semestrální práce

Úvod do uměnovědných studií (US-42)

Umělecká hodnota graffiti

Umělecká hodnota

Pro správné vymezení pojmu umělecká hodnota, je nutné nejprve definovat pojmy *umění* a *hodnota* jako samostatné celky.

Hodnota je něco, co je pro nás vzhledem k ostatním fenoménům cenné a významné.¹ Na základě hodnoty si k určitému objektu vytváříme vztah.² Hodnoty také vytváří všeobecně platné normy, které nás mají směřovat z „toho, co je“ k „tomu, co býti má“, tedy k jakési ideálnímu stavu.³ **Uměním** rozumíme lidskou činnost, která pomocí obrazů, symbolů, zvuků, rituálů nebo sdělováním příběhů zachycuje individuální a sociální skutečnosti a hodnoty, přičemž využívá emocionálního působení. Umění uspokojuje lidské duševní a estetické potřeby.⁴ Dodnes ovšem nemáme spolehlivou definici, která by oddělovala běžný předmět a umělecké dílo.

Uměleckou hodnotu lze vymezit jako obecný přínos inovace daného díla pro umělecký svět a její potenciál může být předmětem pro další esteticko-umělecké využití. Je obecně dáno, že hodnota uměleckého díla se projeví až v budoucnosti, ale zkušený kritik umění dokáže posoudit soudobé umělecké počiny z hlediska jejich hodnoty a významu již dnes.⁵ Každé umělecké dílo má svou hodnotu a jeho význam je s touto hodnotou nerozlučně spjat.⁶

Uměleckou hodnotu doprovází při identifikaci uměleckého díla estetická hodnota, tyto dva pojmy ovšem nesmí být zaměňovány. Na rozdíl od estetické je umělecká hodnota hodnotou metaznaku, který je nejen konstituovaný naším vědomím, ale i ztělesněním univerzální lidské zkušenosti.⁷

Uměleckou hodnotou se ve svých dílech výrazněji zabývali **Vladimír Brožík** a **Tomáš Kulka**. Jejich pohledy na uměleckou hodnotu jsou však odlišné: Umělecká hodnota podle

¹ Barker, Chris: Slovník kulturních studií. Portál, Praha 2006.

² Jandourek, Jan: Sociologický slovník. Portál, Praha 2007

³ Brožík, Vladimír: Hodnoty a významy. Pravda, Bratislava 1985.

⁴ Jandourek, Jan: Sociologický slovník. Portál, Praha 2007.

⁵ Kulka, Tomáš: Umění a kýč. Torst, Praha 2000.

⁶ Brožík, Vladimír: Hodnoty a významy. Pravda, Bratislava 1985

⁷ Brožík, Vladimír: Hodnoty a významy. Pravda, Bratislava 1985.

Brožíka se vysloveně váže na výtvořiny člověka. Knihu **Hodnoty a významy** napsal v komunistickém režimu a některé parametry, které by měly určovat uměleckou hodnotu jako je například hloubka sociálních problémů a významnost společenských ideálů jsou patrně podmíněné dobou a ideologií, ve kterých byla kniha napsaná. Vytýčují tak požadavek toho, aby umění sloužilo vládnoucí ideologii.⁸

Kulka v knize **Umění a kýč** zřetelně odděluje umělecké hodnoty od estetických hodnot. Dále uvádí, že ani dobrý vkus nám nepomůže k posouzení umělecké hodnoty bez jistého časového odstupu. K ověření umělecké hodnoty díla je nutná znalost dějin umění. Nemůžeme pouhým prohlédnutím díla vyvozovat závěry. Varuje před jednodušším pojetím umělecké hodnoty jako novosti, originality či tvořivosti, které by bylo nepřesné.⁹

Umělecká hodnota graffiti

Graffiti stále většina lidí vnímá jako vandalismus. Postupně se mu ovšem dostává mnohem více veřejného prostoru i uměleckého uznání. Jen málo tvůrců graffiti se prohlašuje za umělce. Pro většinu jsou obrazy na fasádách domů i šedých městských plochách prostředkem jejich vyjádření. Graffiti se tak stává spíše určitou formou komunikace než uměním.

V České republice vzniká první graffiti po pádu socialistického režimu. Zpočátku mu lidé nevěnovali příliš pozornosti. Postupem let se však objevila nespokojenost s jeho umístěním nejen na historických objektech, ale i prostředcích hromadné dopravy a na soukromých plochách.

Pokud se tyto patologické jevy eliminují a graffiti se přemístí na vhodné plochy, tak společnost dokáže ocenit jeho uměleckou hodnotu. To ovšem platí pouze pro velké barevné obrazy tzv. „piecy“. Ty mají podobu stylizovaných písmen, které představují writerův podpis, nebo různých obrázků – abstraktních i zcela reálných. Právě z těchto důvodů některé města pro „writery“ vymezila speciální místa, kde jejich díla města jistým způsobem ožívují a rozbíjí jednotvárné šedé plochy. Jednobarevným a podstatně menším nápisům či podpisům na fasádách, popelnicích, sedačkách hromadné dopravy i dopravních značkách nelze žádnou uměleckou hodnotu přisoudit. Jsou označovány za „tagy“ a opravdu hodí jen do škatulky vandalství.

Mezi autory graffiti nejsou jen příslušníci „sídlištních gangů“, ale velké množství pochází z uměleckých kruhů a uměleckých škol. Tito z velké části vytváří tzv. graffiti arts, který

⁸ Brožík, Vladimír: *Hodnoty a významy*. Pravda, Bratislava 1985.

⁹ Kulka, Tomáš: *Umění a kýč*. Torst, Praha 2000.

reprezentuje malby vznikající na místech pro ně určité a tudíž na ně neexistují žádné právní postihy.

Když vezmeme v úvahu, že graffiti tvoří umělci, je logické, že se poslední dobu dostává i do galerií. Existují však názory, že tyto díla vytržená z jejich přirozeného prostředí, svou uměleckou hodnotu ztrácí. Tento názor například zastává profesor Knížák, jenž tvrdí, že pokusy převést tvorbu z ulic do galerií selhaly, protože graffiti tak prudce ztrácí na své atraktivnosti i hodnotě¹⁰.

Pokud budou tvůrci graffiti chtít, aby jejich díla byla společností ceněna a získali stejnou uměleckou hodnotu jako například moderní umění. Budou se muset přizpůsobit svému okolí. Tvořit tzv. „legál“ a vystoupit z ilegality. Je ovšem otázkou, jestli by v takovém případě graffiti neztratilo něco ze své podstaty.

Literatura:

Brožík, Vladimír: Hodnoty a významy. Pravda, Bratislava 1985.

Kulka, Tomáš: Umění a kýč. Torst, Praha 2000.

Jandourek, Jan: Sociologický slovník. Portál, Praha 2007.

Barker, Chris: Slovník kulturních studií. Portál, Praha 2006.

Internetové zdroje:

Výtvarné umění: Graffiti [online]. Magazín Think, [cit. 2012-12-29], dostupný z WWW:
http://www.think.cz/issue/19_cz/graffiti.html

¹⁰ Názor profesora Knížáka uveřejněný v internetovém magazínu „THINK“
Výtvarné umění: Graffiti [online]. Magazín Think, [cit. 2012-12-29], dostupný z WWW:
http://www.think.cz/issue/19_cz/graffiti.html